

JOHAN ÅBERG

AINA

Johan Åberg

Aina

«Public Domain»

Åberg J.

Aina / J. Åberg — «Public Domain»,

Содержание

I	5
II	7
Конец ознакомительного фрагмента.	10

J. O. Åberg

Aina / Kertomus 1808-09 sodasta

I

Saimaan lounasrannalla, syrjässä valtatiestä, aivan veden rajassa, niemen kainalossa ja saarten suojassa oli v. 1808 pieni soma tupa, joka jo kaukaa näytti toiselta kuin tavalliset Savon mökit tai torpat, sillä ympäristöäkin oli vähän kaunisteltu. Tässä asui korpraali Svärdin leski kauniine Aina tyttärinensä. Heidän ainoina naapureinaan olivat muutamat köyhät kalastajaperheet, jotka asuivat läheisillä saarilla. Saimaan aalloista pyysivät kalastajat elatuksensa, vaan sattui myös usein talvella, että nuo rohkeat, rotevat miehet nousivat suksilleen ja hiihtivät saloille kutkuttamaan karhua talviunesta. Näillä retkillä kysyttiin voimaa ja rohkeutta, vaan niillä saattoi myös mies kunnolla saavuttaa mitä suurimman kunnioituksen naapureilta.

Lauri, vanhan kalastaja Pekan poika, hänen vanhain päiväinsä tuki, oli tehnyt tuommoisen miestä kysyvän työn. Tämän tähden pitivät häntä arvossa vanhat, jotka mielissään myhähtivät, kun tuli Laurista puhe, vaan tietysti joutui hän vähän nuorten kadehdittavaksi, kun eivät kaikki voineet saavuttaa samaa kiitosta.

Sitäpaitsi pidettiin Lauria erittäin hyvänä poikana isäänsä kohtaan, ja sepä oli kalastajista hänen paras ansionsa, vaikka myös sanottiin, että hän sekä vanhoista että nuorista oli vesilläkin rohkein ja taitavin. Kiitokset, joita Lauri näistä sai liiaksikin, kaivelivat erittäin ylpeää Niiloa, sen kylän rikkaimman kalastajan poikaa, epäkelpoa, josta ei kukaan pitänyt. Olihan perintö, jonka Niilo oli kerran saava, koko suuri köyhäin kalastajain mielestä: kaksi kaunista tupaa, puolikymmentä venettä ja muutama sata hopeariksiä; eipä siis ihme, että hän jo ihailien kuvaili mielessään, miten hän pohattana hallitsisi koko kylää. Mutta kaikista näistä huolimatta oli karhu kerran tehdä Niilolle äkkilopun; ravisteli jo aivan säälittä, kunnes Lauri ennätti apuun ja sai kontion kaataneeksi.

Tämä harmitti Niiloa sitä enemmän, kun hänen nyt täytyi tunnustaa, että hänen oli henkensä pelastamisesta kiittäminen köyhää Lauria, ja hänen piti siis, jos ei tahtonut kiihoittaa yleistä vihaa itseänsä vastaan, osoittaa pelastajalleen ystävällistä kohtelua, joka ei suinkaan ollut hänen tapanaan, vähimmin Lauria kohtaan. Kun tähän tuli lisäksi, että Lauri voitti kauniin Ainan sydämmen, jota Niilo kaikella tavoin, vaan turhaan, oli koettanut itseensä kietoa, juurtui tuo alkanut viha niin perinpohjin Niiloon, että hän päätti ensi tilassa musertaa vastustajansa. Mutta tämäpä ei ollut helppoa, sillä hän oli paljoa heikompi Lauria, ja kaikki nuoret, jotka miehissä olivat Laurin puolella, olivat luvanneet hakata Niilon kirjavaksi, jos hän koettaisi tehdä jotakin pahaa Laurille. Niilo huomasi siis, että viekkaus oli hänelle ainoa keino päästä tuumansa perille.

Kun sitte sota syttyi ja sotaväen otto alkoi, sai Niilo rahalla asiat niin kierrellyksi, että hän jäi vapaaksi. Lauri ja muutamat muut nuorukaiset otettiin sotamiehiksi ja saivat musketti olalla astua rykmentin kokouspaikkaan. Tietysti heitä suututti, että Niilo hylky jäi kotiin, samalla kuin heidän täytyy nähdä vaivaa maan ja kuninkaan puolesta, mutta koska heillä ei ollut selviä todistuksia hänen petoksestaan – he vaan arvasivat millä juonella hän oli vapaaksi laittautunut – eivät he myöskään muuta sanoneet, kuin että Niilon kyllä vielä muistaisivat. Niilo nauroi heidän vihaisille katseilleen ja kävi vaan yhä ylpeämmäksi, eikä hänen isänsäkään tullut häntä hillinneeksi.

Vaikea oli nyt Laurin erota vanhasta, voimattomasta isästänsä, mutta jätettyään hänet rehellisen kalastajan hoidettavaksi tyyntyi hän kuitenkin. Vaikeampaa oli, kun hänen Svärdillä piti käydä sanomassa hyvästit kenties ainiaaksi. Tuntuipa kuin olisi sydän ollut pakahtumaisillaan, ja hän sai tuskin itsensä sen verran rohkaistuksi, että vielä jotenkin vakavalla äänellä teki "hyvän päivän". Ei ollut aikaa kauan viipyä armaan luona, vaan ennättiväthän toki sydämmellisesti uudistaa uskollisuuslupauksensa, ja erottaissa sanoi Aina ihanain kasvojensa taivaallisesti hehkuessa:

"Taistele, Laurini, kuin kunnan sotilas ja koeta olla kuin isäni."

Korporaali Svärd oli näet aikoinaan rykmentin uljaimpia poikia ja oli monta taistelua keitettyään kaatanut tussari pään alle kiihkeimmässä käsikahakassa Porrassalmella kesäkuun 13 p: nä v. 1789, juuri kuin venäläiset ajettiin pakoon virran yli. Aina oli silloin tuskin vuoden vanha, mutta hänen äitinsä, jolle eräs Svärdin sivukumppali tarkoin kertoi tapahtuman, piti sen hyvin muistossaan ja puhui usein syystäkin ylpeillen Svärdin urotöistä.

Nähdessään Ainan tyyneyden, sillä eihän karskin sotilaan tytär tahtonut näyttää mitään heikkoutta valitulleen, joka oli lähtemässä astumaan hänen isänsä jälkiä, rauhoittui Laurikin ja kun lähtömerkki kuului, oli hän järkähtämättömästi päättänyt kaikessa koettaa olla Svärdin kaltainen, vaikkapa hänen samoin kävisikin. Yksissä riensivät nyt sotamiehiksi otetut jäitä ja metsiä Mikkeliin.

Lähtöä katseli Niilokin, vaan ei hän ollut saattavain kalastajain ja vaimojen joukossa, kurkisti vaan ikkunasta. Kyllähän moni hänelle heristi nyrkkiänsä, mutta hän vaan irvisteli vastaan, ja kun rekryytit olivat kadonneet metsän taakse, heittäytyi hän pitkäkseen, löi käsiänsä ilosta ja sanoi:

"Olenpa voittanut, Ainan pitää tulla minun omakseni, ennenkuin Lauri tulee kotiin."

II

Talvi oli kulunut jotenkin tynnosti; niin kevätkin. Tuossa pienessä kalastajakylässä niinkuin muuallakin Suomessa iloittiin urhoollisen sotajoukkomme voitoista, mutta samalla odotettiin huolella, milloin sota tulisi näille tienoille. Päivä päivältä tuli uusia tietoja Sandelsin joukkojen voitoista ja monena kesäiltana kuuntelivat ukot, eikä jo kuuluisi kanuunain jyskettä, pyssyjen pauketta pohjoisesta. Sinne tänne tuli kotiin surunsanomakin, että poika jo kaatui, vaan sama sanansaattaja toi toiselle terveiset, että heidän omansa oli kunnostanut itsensä niin, että oli saanut kunniamerkin. Tämmöisen ilosanoman saivat leski Svärd ja hänen tyttärensä kauniina kesäiltana. Silloin kiilsivät Ainan silmissä ilokyyneleet laskevan auringon valossa kuni kalliit kivet ja olihan niillä se arvokin, noilla hellän rakkauden ilohedelmillä.

Pienen kalastajakylän asukkailla ei ollut tuota suurten kyläin, kaupunkien ja joutilaitten tapaa puhua pahaa lähimmäisestensä. Mutta kun he joka päivä näkivät, miten Niilo isänsä kuoltua kävi yhä ylpeämmäksi – hän kun nyt oli koko perityn rikkouden isäntä – pukeutui harmi vihdoon sanoihin, ja seuroissakin, joissa Niilo oli, kuiskailtiin jo ääneen: epäkelpo, petturi j. n. e. Niilo kyllä huomasi, että nämä nimitykset tarkoittivat häntä, vaan ei rohjennut puolustaidakaan, sillä hän tiesi, että ukkojen seurasta olisi silloin leikki kaukana. Mutta sydämessänsä vannoi hän heille kostoa, ei ollut kuulevinansa heidän kirouksiansa, oli jouten kuin ennenkin, kävi vaan silloin tällöin jollakin pitemmällä venematalla. Joskus hän ei ollut kotona moneen päivään ja tämä pani kalastaja-ukot rauhattomiksi, sillä voihan tuo konna vaikka myydä heidät venäläisille. Pian tottuivat toki ukot Niilon pitkiin matkoihin, ja kun ei niistä sentään mitään onnettomuuksia kohta seurannut, joutuivat sekä Niilo että epäluulot unohduksiin.

Oli sateinen, tuulinen kesäilta. Useammat olivat päivän töistä uupuneina jo menneet levolle, ainoastaan sieltä täältä pilkoitti vielä jokin himmeä valo. Niilon tuvassa, jossa hän itse asui, oli pilkkoisen pimeä ja hiljaista kuin haudassa, sillä kolmeen päivään ei Niiloa taas ollut näkynyt kotosalla. Tämä arvelutti kovasti erästä vanhaa kalastajaa, joka ei muutenkaan sanonut kärsivänsä Niilon arkaa katsantoa. Vanhus oli ollut jo Ruotsinsalmen tappelussa ja piti merimiehen suorutta paljoo parempana kuin rikkautta. Se oli vanhuksen suora mieli, menestyisiköhän se yläpiireissä?

Niin, ilta oli ikävä. Ei merkkiäkään kuulunut, että näillä kauniilla saarilla vielä saattaisi käydä sama ilon pauhina kuin ennen. Kaikki oli autiota, ikävää, äänetöntä; ainoastaan aaltojen loiske, sateen ja tuulen kohina kuului.

Sydänyö oli jo tulossa, sade oli lakannut, vaan ankara tuuli kävi vielä, kun vene täynnä Venäjän sotamiehiä laski rantaan, runsaan venäjänvirstan päässä pohjoispuolella kalamajoja. Upseeri, joka johti joukkoa, ei aluksi näkynyt tietävän, minne lähteä, vaan jutteli kauan pitkään viittaaan puetun miehen kanssa, joka ei millään muotoa tahtonut näyttää kasvojansa. Nyt oltiin selvillä: upseeri käski esiin pari jääkäriä, nämä ottivat tuntemattoman väliinsä ja alettiin marssia etelää kohti.

Mutta upseeri ja tuntematon eivät tienneet, syrjässä joukosta keskustellessaan, että todistajakin oli lähellä heitä. He eivät myöskään nähneet pientä venettä, joka oli kaislikossa muutaman sylen päässä – silloin olisi kyllä kaikki heille selvinnyt. Tuntematonta haittasi pahoin hänen viittansa, vaan varovaisuuden vuoksi ei hän sitä laskenut päältään. Tuo läheinen todistaja oli tyttö, joka mitä tarkimmin piti silmällä sekä tuntemattoman että upseerin pienimpiäkin liikkeitä, vaan kun hän kuuli ensinmainitun äänen, säpsähti hän, kyykistyi alas kuin kerä, koko hänen ruumiinsa vapisi ja hän jaksoi tuskin hiiskua itsekseen, yhä tuijottaen tuntemattomaan:

"On varmaan hän. Herra Jumala, mitä meistä nyt tulee."

Muutaman silmänräpäyksen näytti tyttö ihan suruun ja pelästyksen menehtyneeltä, mutta kun upseeri vihdoon läksi oudon luota sanoen hänelle: "Minä lupaan teille, että saatte pitää hänet (tytön) itsellänne", silloin kohottihe tyttö puoleksi, katseli vielä hetken aikaa harmissaan outoa, ja kun pieni joukko viimein läksi liikkeelle, oli hän jo kadonnut kuin henki. Pieni vene oli vielä kaislikossa, mutta

kapeata rantapolkua kiiti tyttö minkä pääsi louhikkojen ja pensaiden välitse kalastajakylää kohti. Tuuheat hiukset liehuivat ympäri kasvoja, hiki vierä karpaloina, risut ja kivien särmit repivät jalkoja melkein joka askeleella, mutta siitä hän ei huolinut. Monta kertaa oli hän uuvuksiin vaipumaisillaan niljakalle tielle, mutta ojensihe taas, ponnisti melkein ylenluonnollisesti eteenpäin ja huokasi aina väliin: suokoon Jumala, ett'en myöhästyisi.

* * * * *

"Hyvää iltaa", tervehti Svärdin leskeä roteva mies, joka raskain askelin astui pieneen kamariin, missä eukko istui yksin, raamattu edessään. "Hyvää iltaa."

"Jumala antakoon", vastasi leski pannen kirjan pöydälle mennäkseen ukkoa vastaan, joka juuri asetti luodikkonsa oven viereen ja otti karvalakin päästään; silloin levisivät miehen hartioille valkoiset hiukset ja tekivät hänet oikein arvokkaan näköiseksi. "Mitä kuuluu, astukaa peremmälle ja istukaa, arvaan että teillä on asiata minulle."

"Aina vähän", sanoi vanha kalastaja istuen lesken viereen, joka taas oli asettunut vanhaan nojatuoliin. "Katsokaa, Svärdin muori, olenpa koko päivän ollut vesillä pyytäen kalaa sekä lintua, mutta alussa oli aivan mahdotonta saada mitään, ja –".

"Kovat on ajat", huokasi leski.

"Totta sanotte, muori, onpa niin kaiken puolesta. Mutta en siitä aikonut puhua, vaan kirjeestä, jonka – ?"

"Kirje", huudahti eukko innoissaan, "se on Laurilta!"

"Arvaanpa sen", mutisi ukko, pisti kätensä ulkotaskuun ja veti sieltä pahoin rypistyneen paperin. "Tässä on", jatkoi hän ja laski sen eukon syliin, "juuri kuin olin kotiin lähtemässä, sain minä sen tuntemattomalta mieheltä, joka sanoi, että suomalaiset olivat lähitienoilla ja että –"

"Ja että sota kohta tulee tänne", keskeytti leski lyöden hädissään kätensä yhteen. Mutta muutaman minuutin kuluttua rauhoittui hän ja sanoi katsellen milloin kirjettä, milloin vanhaa kalastajaa: "No, tapahtukoon Jumalan tahto! Jos hän näkee hyväksi koetella meitä onnettomuudella, niin tahdomme nöyrästi sen kärsiä."

"Niin sanotte te, muori, ja niin sanoo koko kylä", lausui ukko.

"Mutta kuulkaa, onko tuo kirje teille?"

"Ei, tyttärelle ni se on", vastasi leski, "arvaattehan keltä?"

"Voihan tuon arvata. Lienee Laurilta, jos ei muilta."

"Niin, Laurilta on, tunnen hyvin hänen käsialansa. Jospa nyt vaan tyttö olisi kotona, että saisimme tietää, mitä pojalla on sanomista. Onpa kirje tavallista paksumpi, seisoneepa siinä yhtä ja toista."

"Tietysti", sanoi vanhus ja otti nuuskaa. "Mutta missä on Aina?"

"No", sanoi leski tynesti, "hän souti tänä aamuna Kaisan luo ostamaan verkkorihmoja. Kyllä hän tulee kun ennättää."

"Jos tuon olisin tiennyt, olisin poikennut Kaisan luona", myhähti vanhus. "Ei ole monta tuntia, sittekun siitä soudin sivutse. Mutta hyvästi nyt, Jumala suojelkoon teitä sekä tyttärtänne. Huomenna tulee varmaan koko kylä kuulustelemaan Laurin kirjettä, mutta tietysti vaan sitä, mikä koskee sotaa ja meidän poikia", lisäsi ukko vähän viekkaasti myhähtäen taas. "Lemmenliverrykset ovat jo vanhat meille, jääkööt ne nuorille. Hyvästi muori."

"Malttakaa vähän, Eero", sanoi muija, meni seinäkaapille ja otti sieltä pullon, jossa oli Kustaa III:n kuva päällä, ja kaatoi ukolle ryyppyn. "Taitaapa olla terveydeksi tällä säällä, mutta sanokaa", jatkoi muija kuiskaten ikäänkuin kuulijoita peläten, "oletteko nähneet, mitä tuo Niilo heittiö on näinä päivinä tehnyt?"

Eero oli parahiksi hymysuin ryyppyä tyhjentämässä, kun tämä kysymys ikäänkuin ukonleimaus keskeytti hänen ilonsa.

"Niilo", karjasi ukko ja löi nyrkkinsä pöytään, niin että pullo oli kaatua, "älkää puhuko siitä petturista. Sillä, niin totta kuin minä olen rehellinen suomalainen ja Eero, ei siinä kirotussa kulkijassa ole mitään hyvää. Tänään en ole häntä nähnyt, mutta pari päivää sitten tuli hän vastaan. Hän oli kyllä niin kaukana, etten saanut häntä kiinni, mutta älköön hän luulko, ett'en minä nähnyt, miten hän airoin, purjein pyrki pohjoista kohti. Mitä hän tekee, sen tietää yksin Jumala, mutta sen jokainen näkee, ett'ei hän käy rehellisiä teitä. Kas niin, kiitoksia", sanoi ukko ja tyhjensi lasin. "Muijani ja poikani odottavat kotona. Kiitoksia. Huomenna tulee kyllä niinkuin sanoin koko kylä – "

"Kuulitteko", sanoi eukko tarttuen vanhuksen käsivarteen ja teroittaen korviaan. "Olinpa kuulevinani askeleita; jos – "

Samassa jyskyttikin joku ovea. Vanhat katsoivat hämmästyksissään ja peloissaan toisiansa. Todella vielä joku kingotti ovea ja äänsi heikosti.

"Katsokaapa te kuka siellä on", kehoitti eukko ja meni raamatun, vanhan turvansa luo. Eero kiiruhti ovea avaamaan, vaan oli aivan lentää selälleen, kun se niin äkkiä ponnahti auki. Vaan ei tässä ollut aikaa miettiä, sillä samassa syöksi Aina sisään jalat verissä, hiukset hajallaan, kasvot kauhistuksesta kankeina.

"Pian pois pakoon, jo – tulevat, jo – tulevat!"

Enempää hän ei jaksanut sanoa, ennenkuin syvästi huoaten vaipui lattialle äitinsä jalkoihin. Tämä oli juuri syössyt vastaan huutaen: "Herra Jumala, mikä nyt on!"

Vanha Eero valeli nyt tytön ohimoja kylmällä vedellä, tämä aukasi vihdoin silmänsä ja sitten saatiin selko asiasta.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.